MUSEU NACIONAL
D'ART DE CATALUNYA

«RECUPERADO DEL ENEMIGO»

Els dipòsits franquistes al MNAC

Del 20 de febrer al 4 d'octubre de 2026

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

LF
Text de Lectura Fàcil

Aquest document inclou els textos de l'exposició
Està escrit segons les pautes de Lectura Fàcil
per facilitar-ne la comprensió.

Textos-Exposició: Gemma Domènech i Casadevall, ICRPC-CERCA / UdG
Eduard Caballé i Colom, ICRPC-CERCA

Fotografies: Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Adaptació a Lectura Fàcil: Anna Hernández

Maquetació: Carme Guiral

Aquest logotip identifica els materials de Lectura Fàcil que segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) i d'Inclusion Europe quant al llenguatge, el contingut i la forma, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió. L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net)

Sumari

Textos-Exposició 4

Bloc 1. La salvaguarda del patrimoni
i el museu com a dipòsit republicà 6

Bloc 2. El Servicio de Defensa del Patrimonio
Artístico Nacional (SDPAN) 12

Bloc 3. Els dipòsits de l'SDPAN al MNAC 23

Bloc 4. Les restitucions 52

Textos-Exposició

Gemma Domènech i Casadevall, ICRPC
Eduard Caballé i Colom, ICRPC

TEXT INTRODUCCIÓ

Durant la Guerra Civil espanyola,
el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)
es va convertir en un dels principals llocs de protecció d'obres d'art.

La Generalitat de Catalunya va crear
diversos espais com aquest arreu del país.

Aquests espais s'anomenaven dipòsits de salvaguarda.
Eren llocs segurs on es guardaven obres d'art.
Així s'evitava que les obres es fessin malbé o es destruïssin.

L'objectiu d'aquests dipòsits era protegir les obres d'art
que estaven amenaçades.

El perill venia de les destruccions causades per la revolució.
La revolució va sorgir com a resposta al cop d'Estat
del 18 de juliol del 1936.
Aquest fet va donar inici a la Guerra Civil.

Quan la República va perdre la guerra,
aquests dipòsits van passar a mans dels vencedors.

Aleshores es va crear un nou organisme,
anomenat Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN).

Aquest organisme tenia la funció de gestionar, controlar i conservar aquest patrimoni artístic.

El nou organisme va tornar a utilitzar el museu com a espai de recepció, custòdia i gestió d'aquest patrimoni.

Com a resultat d'aquest paper del museu,
tant durant la guerra com després del conflicte,
el MNAC conserva ara més de 3.000 obres.

En aquesta exposició se'n presenten 135.
Aquestes obres estan registrades com a dipòsits de l'SDPAN.

Formen un conjunt variat.
Aquest conjunt mostra la diversitat dels llocs
i les situacions d'on provenen les peces.

Aquesta exposició va més enllà de la simple conservació del patrimoni.
També forma part d'una política necessària de memòria i transparència;
és a dir, serveix per recordar el passat i explicar de manera clara
què va passar amb aquestes obres.

En aquest sentit, l'exposició és un treball de recerca
que encara està en procés.

Aquest treball continuarà i es desenvoluparà en el futur,
dins del projecte d'ampliació del museu.

Bloc 1.
La salvaguarda del patrimoni i el museu com a dipòsit republicà

TEXT ÀMBIT

El 21 de juliol del 1936,
només 3 dies després de l'inici de la revolta,
el Govern de la Generalitat va prendre una decisió important.

El Govern va decretar la retirada del control privat
dels edificis religiosos de tot el país.

Aquesta mesura es va prendre per protegir aquests edificis
del foc i dels robatoris violents.

Els dies següents, el Govern va aprovar normes oficials.
Aquestes normes van posar sota la responsabilitat i protecció
del Departament de Cultura el patrimoni artístic, històric
i documental de Catalunya.

Això incloïa obres d'art, objectes històrics i documents importants.

També es va organitzar una xarxa de comitès locals i de dipòsits.
Els comitès locals eren grups que actuaven en pobles i ciutats.
Els dipòsits eren llocs segurs on es guardaven les obres.

L'objectiu d'aquesta xarxa era garantir la seguretat del patrimoni.
També buscava concentrar les obres en llocs adequats per conservar-les bé.

En aquest context, el museu va esdevenir
un dels principals centres de recepció i de custòdia.
Allà arribaven les col·leccions, i es guardaven i es protegien aquestes obres.

CARTEL·LA COMENTADA

Els tècnics del museu van fer una feina molt ordenada i rigorosa.
Aquesta feina consistia a controlar i registrar
totes les peces que entraven al museu.

Es deixava constància per escrit d'on venia cada peça,
de com era i de l' estat en què es trobava.

Aquesta feina va permetre seguir el recorregut de cada obra
i saber què li havia passat.
Gràcies a això, més endavant va ser possible
tornar les obres als seus propietaris
o a les institucions d'origen.

Inventari de les obres que ingressen als museus d'Art de Barcelona, 1936.
Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Fons Joan Vidal i Ventosa

CARTEL·LA

- Índex de procedències dels objectes
  ingressats als museus de Catalunya i al Tresor de la Generalitat
  per mitjà del Servei del Patrimoni Artístic.
  Arxiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- Notes sobre com s'organitzaven els arxius.
  Arxiu del Museu Nacional d'Art de Catalunya.
- *Libro registro de entradas y salidas*. Dipòsit del Palau Nacional.
  Arxiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- Inventari de les obres que ingressen
  als museus d'art de Barcelona, 1936.
  Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Fons Joan Vidal i Ventosa.

TEXT ÀMBIT

Les evacuacions de les col·leccions

Com que la guerra empitjorava i Barcelona era bombardejada, moltes obres d'art van haver de ser traslladades a altres llocs per protegir-les.

Les obres es van portar a diversos punts del territori i també a l'estranger per garantir-ne la seguretat.

La primera gran operació va ser el trasllat de les col·leccions del museu a l'església de Sant Esteve d'Olot. Aquest va ser el primer gran moviment per traslladar les obres a un lloc més segur.

Arribada de les obres del Museu al dipòsit de Can Descalç de Darnius. Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans. Fons Subias i Galter

Paral·lelament, es va preparar una exposició a París
titulada *Art catalan du Xe siècle au XVe siècle*.

Aquesta exposició va permetre protegir
una part del patrimoni artístic català.
També va servir per donar-lo a conèixer fora del país
a escala internacional.

Poc després, es van crear nous llocs segurs per guardar obres
a Bescanó, Darnius i Agullana.
Les obres es van repartir entre aquests llocs.

Això servia per reduir els riscos i preparar una possible evacuació
cap a França.

Art catalan du Xe siècle au XVe siècle. ANC / Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) / 7597. Expedient del trasllat de l'Exposició d'Art Medieval Català del Museu de «Jeu de Paume» de París al del Castell de Maisons-Laffite.

CARTEL·LA VÍDEO

- Imatges procedents de l'UCLA Film & Television Archive,
  de la Universitat de Califòrnia, a Los Angeles.

IMATGES DIBOND

- Salvaguarda del patrimoni artístic català
  durant la Guerra Civil espanyola.

  Obres confiscades instal·lades
  al Museu Nacional d'Art de Catalunya,
  juliol del 1936.
  Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Fons Joan Vidal i Ventosa.
- Salvaguarda del patrimoni artístic català
  durant la Guerra Civil espanyola.
  Entrada de les peces confiscades
  al Museu Nacional d'Art de Catalunya.
  Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Fons Joan Vidal i Ventosa.
- *Art catalan du Xe au XVe siècle*.
  Arxiu Nacional de Catalunya. Fons de la Generalitat de Catalunya.
  Expedient del trasllat de l'exposició d'art medieval català del museu
  del Jeu de Paume de París al del castell de Maisons-Laffitte.
- Arribada de les obres del museu al dipòsit
  de Can Descalç de Darnius.
  Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans. Fons Joan Subias i Galter
  de l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Bloc 2.
El Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN)

TEXT DE L'ÀMBIT

El 23 d'abril del 1938, el primer govern de Franco
va crear un organisme anomenat
Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN).

Aquest servei es va crear per trobar i controlar el patrimoni artístic
dels territoris que l'exèrcit anava ocupant durant la guerra.

El patrimoni artístic inclou obres d'art, monuments, museus
i altres béns culturals.

L'SDPAN es va organitzar en zones controlades per l'exèrcit.
A Catalunya, hi va actuar la comissaria de la Zona de Levante,
que era l'oficina encarregada d'aquesta tasca en aquest territori.

Aquesta comissaria va ser la responsable del projecte d'ocupació
i control dels monuments, museus
i dipòsits on els republicans havien guardat les obres a Catalunya.

Al final, aquesta comissaria també va ser responsable
de la gestió que el franquisme va fer de les obres
protegides durant la guerra; és a dir,
de com el règim franquista va administrar
i utilitzar aquestes obres un cop acabat el conflicte.

CARTEL·LA

- Segell de la comissaria de la Zona de Levante de l'SDPAN.
  Archivo del Instituto del Patrimonio Cultural de España,
  Ministerio de Cultura.
- Decret de creació del Servicio de Defensa
  del Patrimonio Artístico Nacional.
  Boletín Oficial del Estado.

Segell de la Comisaría de la Zona de Levante

TEXT ÀMBIT

Qui són?

La comissaria de la Zona de Levante
va arribar a tenir prop de 50 membres.
La majoria d'aquestes persones venien de Catalunya i de l'Aragó.

Eren, en gran part, professionals relacionats
amb el patrimoni, com ara especialistes en art i cultura.

Aquests professionals van ser obligats a formar part
de l'estructura militar, i es van incorporar com a agents de l'SDPAN.

A més de localitzar les obres, inventariar-les i custodiar-les
als diferents dipòsits del territori,
aquests equips van assumir un paper institucional molt important.

Van ajudar a construir i reforçar
com el règim franquista explicava i interpretava el patrimoni cultural.

D'aquesta manera, van contribuir a legitimar el règim; és a dir,
li van donar aparença de normalitat i autoritat,
mitjançant el control i la reordenació del patrimoni cultural.

Mostra de carnets d'agents de l'SDPAN.
Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura

TEXT ÀMBIT

Què fan?

OCUPACIÓ DE CATALUNYA

Des de l'Aragó, l'SDPAN va planificar l'ocupació de Catalunya;
és a dir, va preparar com l'exèrcit
i l'administració franquista prendrien el control del territori.

A partir de la caiguda de Lleida, l'abril del 1938,
l'SDPAN va intervenir a la ciutat.

Allà va inventariar els béns culturals i en va assumir el control.

Després de la batalla de l'Ebre,
aquestes actuacions es van estendre a la resta del territori català.

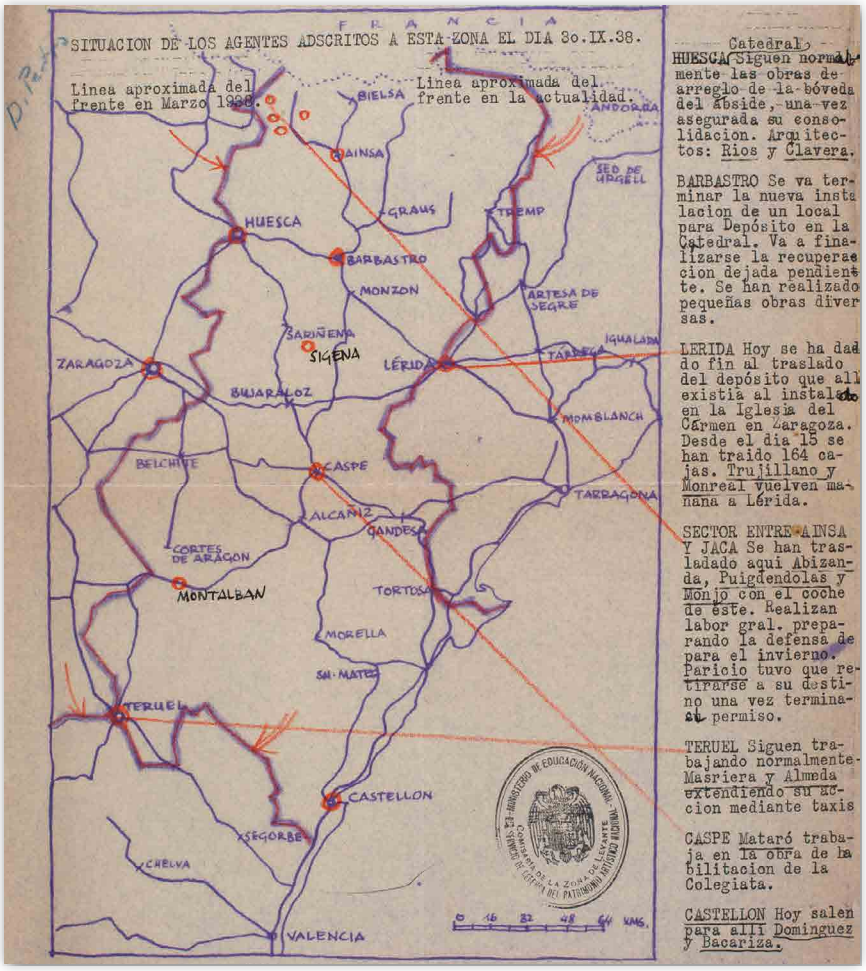

Plànol de la situació dels agents fet per José María Muguruza i enviat el 30 de setembre de 1938. Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura

Això va passar sobretot a Barcelona,
on es va aplicar el que s'anomenava el «Plan de ocupación».
Era un pla organitzat per controlar la ciutat i el seu patrimoni.

Un cop el control militar i administratiu va quedar consolidat,
els equips de l'SDPAN es van dirigir als dipòsits republicans
situats a prop de la frontera francesa.

Des d'aquests dipòsits, l'SDPAN va gestionar el destí
de les obres que havien estat evacuades durant la guerra;
és a dir, va decidir què es faria amb les obres
que s'havien traslladat per protegir-les.

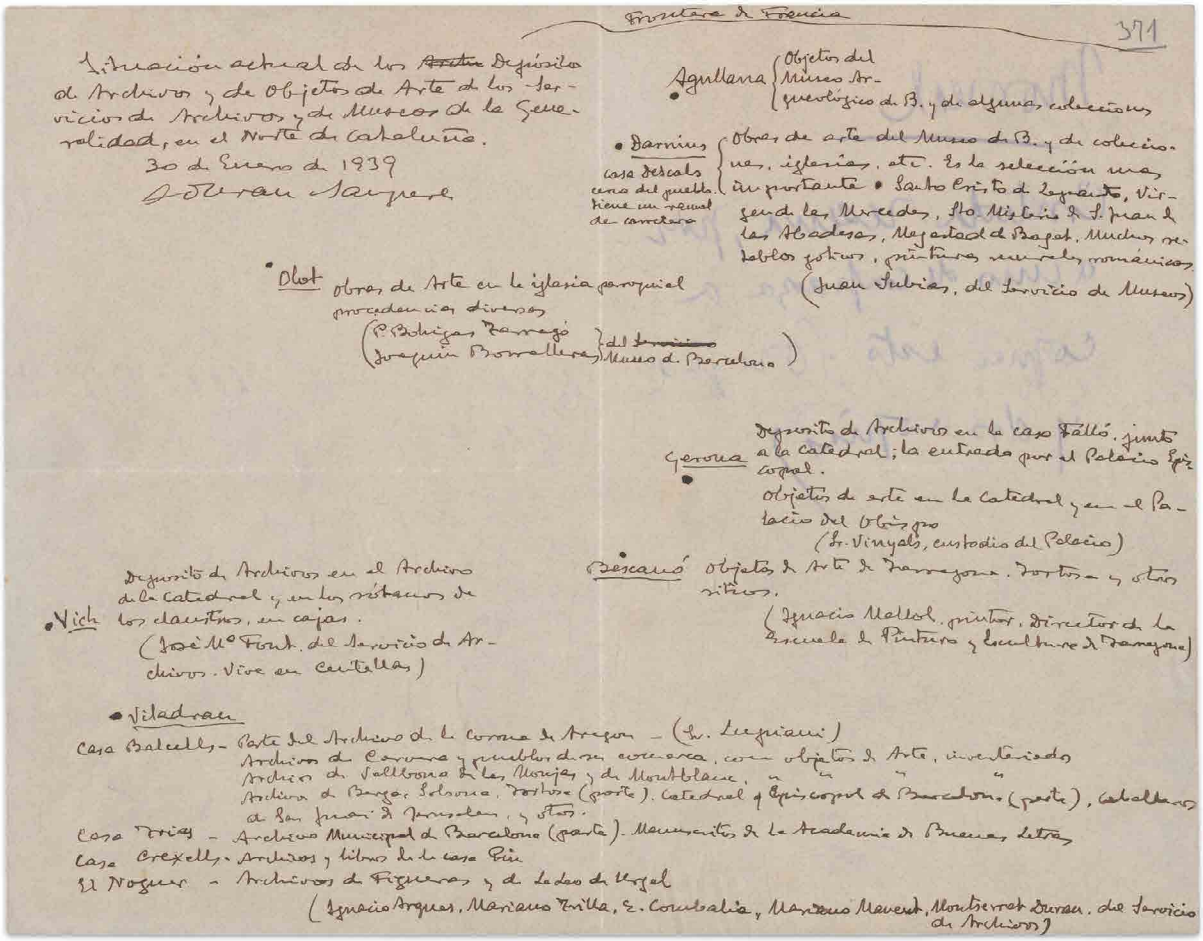
Frontera de Francia

371

Situación actual de los ~~Archivos~~ Depósitos de Archivos y de Objetos de Arte de los Servicios de Archivos y de Museos de la Generalidad, en el Norte de Cataluña.
30 de Enero de 1939
J. Serrano Sanpere

Agullana { Objetos del Museo Arqueológico de B. y de algunas colecciones

Darnius { Obras de arte del Museo de B. y de colecciones, iglesias, etc. Es la selección más importante • Santo Cristo de Lepanto, Virgen de las Mercedes, Sto. Misterio de S. Juan de las Abadesas, Majestad de Bagat. Muchos retablos góticos, pinturas murales románicas
(Juan Subias, del Servicio de Museos)
casa Descals
cerca del puente. Tiene un ramal de carretera

Olot Obras de Arte en la iglesia parroquial procedencias diversas
(P. Bohigas, Barcelona, Joaquín Borrallera) del Servicio Museo de Barcelona

Gerona Depósito de Archivos en la casa Pallé, junto a la Catedral; la entrada por el Palacio Episcopal.
Objetos de arte en la Catedral y en el Palacio del Obispado
(F. Vinyals, custodio del Palacio)

Vich Depósito de Archivos en el Archivo de la Catedral y en los sótanos de los claustros, en cajas.
(José Mª Font. del Servicio de Archivos. Vive en Castellar)

Tarragona Objetos de Arte de Tarragona. Tortosa y otros sitios.
(Ignacio Mallol. pintor. Director de la Escuela de Pintura y Escultura de Tarragona)

Viladrau
Casa Balcells - Parte del Archivo de la Corona de Aragón - (F. Lecquiani)
Archivos de Carmona y pueblos de su comarca, con objetos de Arte, inventariados
Archivo de Vallbona de las Monjas y de Montblanch, " " " "
Archivo de Bergas. Solsona. Tortosa (parte). Catedral y Episcopal de Barcelona. (parte), Caballeros de San Juan de Jerusalen, y otros.
Casa Trias - Archivo Municipal de Barcelona (parte). Manuscritos de la Academia de Buenas Letras
Casa Crexells. Archivos y libros de la casa Pia
El Noguer - Archivos de Figueras y de todo el Ampurdán
(Ignacio Bragues, Mariano Trilla, E. Comballia y Mariano Marcet, Montserrat Duran. del Servicio de Archivos)

Esquema dels dipòsits de salvaguarda republicans
elaborat per Agustí Duran i Sanpere i enviat a l'SDPAN.
España. Ministerio de Cultura. Archivo de la Corona
de Aragón, CULTURA,135-Recuperación

CARTEL·LA

- Plànol de la situació dels agents, fet per José María Muguruza i enviat el 30 de setembre del 1938.
  Archivo del Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura.
- Esquema dels dipòsits de salvaguarda republicans, elaborat per Agustí Duran i Sanpere i enviat a l'SDPAN.
  Arxiu de la Corona d'Aragó.
- Carta del comissari de la Zona de Levante al cap del Servicio de Archivos y Bibliotecas, de l'11 de gener del 1939.
  Archivo del Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura.

  Fragment:
  «La absoluta necesidad de estar dispuestos para una ocupación inmediata de Barcelona».

- *Objetivos para el servicio de recuperación artística en Barcelona*.
  Archivo del Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura.

CARTEL·LA MAPA ENTRADA DE CATALUNYA

«Entrada dels agents de l'SDPAN a Catalunya
en l'ocupació dels dipòsits republicans de salvaguarda del patrimoni,
entre gener i febrer del 1939».

Entrada dels agents de l'SDPAN a Catalunya en l'ocupació dels dipòsits republicans de salvaguarda del patrimoni, entre gener i febrer de 1939

CARTEL·LA COMENTADA

A Barcelona

Amb la fi de la guerra a Catalunya, al febrer del 1939, l'SDPAN va dirigir el trasllat cap a Barcelona dels béns que havien estat protegits i repartits en diferents dipòsits republicans.

L'objectiu declarat era gestionar-ne el retorn, és a dir, decidir què passaria amb les obres i tornar-les als llocs o les persones corresponents.

Tot i això, el procés va ser llarg; no totes les obres van tornar al mateix temps ni en les mateixes condicions.

Entre el 18 de febrer del 1939 i el 23 de febrer del 1940, aquests materials van entrar en els 5 dipòsits següents:

- Depósito del Palacio Nacional
- Depósito del Monasterio de Pedralbes
- Depósito de la Calle de la Paja
- Depósito del Palacio de Solferino
- Depósito de la Caja de Pensiones

CARTEL·LA

- Llista dels agents de l'SDPAN assignats a cada districte de la ciutat de Barcelona.
  Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- *Índice de hojas de traslado.*
  Arxiu de la Corona d'Aragó.

- Arribada a l'Estació de França de les obres catalanes evacuades a Ginebra al final de la guerra.
  Fotògraf: Carlos Pérez de Rozas. Arxiu Fotogràfic de Barcelona.
- Arribada a l'Estació de França de les obres que havien participat en l'exposició organitzada per la Generalitat a París l'any 1937.
  Fotògraf: Carlos Pérez de Rozas. Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Plànol de la ciutat de Barcelona amb els 5 dipòsits existents: Palacio Nacional (1), Monasterio de Pedralbes (2), Calle de la Paja (3), Palacio de Solferino (4) i Caja de Pensiones (5)

TEXT ÀMBIT
SDPAN i devolucions

LA DISSOLUCIÓ DELS DIPÒSITS

La documentació feta pels serveis de protecció republicans
permetia, en la majoria dels casos, saber qui era el propietari
i d'on venien les obres i els objectes que s'havien guardat
per protegir-los.

Quan els trasllats van haver acabat,
l'SDPAN va començar a tornar les obres als seus propietaris.

Per ajudar a identificar les obres,
es van organitzar exposicions en diferents municipis,
sobretot a Barcelona.

Això permetia que els possibles propietaris
poguessin reconèixer les seves obres i reclamar-les.

Tot i això, hi havia moltes regles que calia complir:
calia presentar una sol·licitud oficial, demostrar que l'obra era seva
i també provar que donaven suport al règim franquista.

Aquest sistema va deixar fora del procés
persones que eren a l'exili, havien estat represaliades
o havien mort durant la guerra i la postguerra.

Per això, moltes obres no van poder ser reclamades.

Les obres que no van ser reclamades van quedar de manera temporal
en museus o altres institucions públiques o privades,
tal com indicava la normativa franquista.

CARTEL·LA

- *Proyecto de instrucciones para devoluciones de objetos*.
  Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- *Orden de 11 de enero de 1940 figurando normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística*.
  Boletín Oficial del Estado.
  Fragment afegit a la paret:
  «los objetos [...] serán entregados a los museos o centros oficiales en que mejor encuadren».
  («els objectes [...] seran entregats als museus o centres oficials on millor s'adaptin»)
- Plànol de la ciutat de Barcelona amb els 5 dipòsits existents: Palacio Nacional, Monasterio de Pedralbes, Calle de la Paja, Palacio de Solferino i Caja de Pensiones.

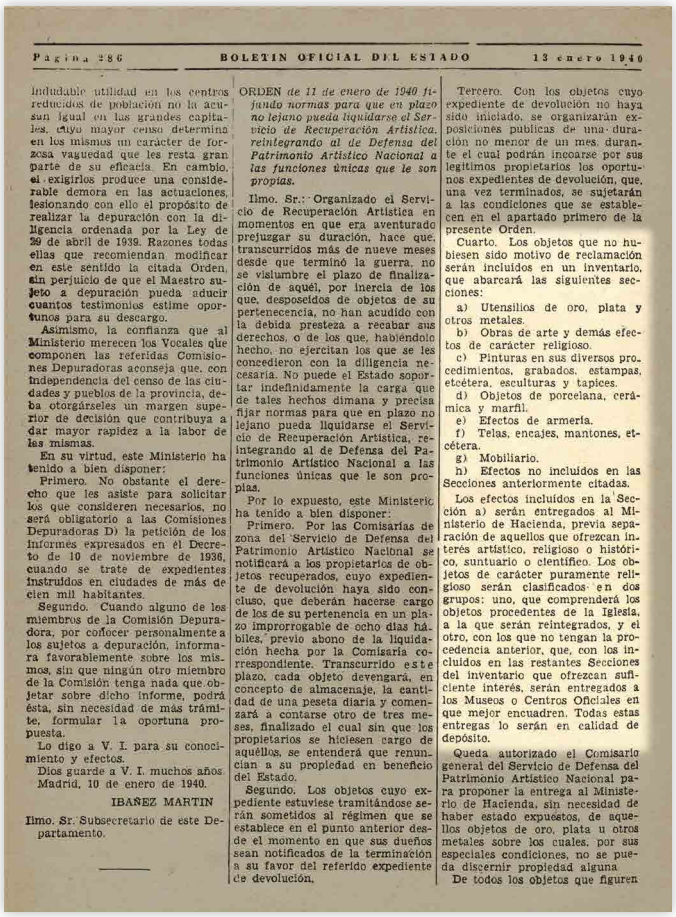

Página 286 BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO 13 enero 1940

indudable utilidad en los centros reducidos de población no la acusan igual en las grandes capitales, cuyo mayor censo determina en los mismos un carácter de forzosa vaguedad que les resta gran parte de su eficacia. En cambio, el exigirlos produce una considerable demora en las actuaciones, lesionando con ello el propósito de realizar la depuración con la diligencia ordenada por la Ley de 29 de abril de 1939. Razones todas ellas que recomiendan modificar en este sentido la citada Orden, sin perjuicio de que el Maestro sujeto a depuración pueda aducir cuantos testimonios estime oportunos para su descargo.

Asimismo, la confianza que al Ministerio merecen los Vocales que componen las referidas Comisiones Depuradoras aconseja que, con independencia del censo de las ciudades y pueblos de la provincia, deba otorgárseles un margen superior de decisión que contribuya a dar mayor rapidez a la labor de las mismas.

En su virtud, este Ministerio ha tenido a bien disponer:

Primero. No obstante el derecho que les asiste para solicitar los que consideren necesarios, no será obligatorio a las Comisiones Depuradoras D) la petición de los informes expresados en el Decreto de 10 de noviembre de 1936, cuando se trate de expedientes instruídos en ciudades de más de cien mil habitantes.

Segundo. Cuando alguno de los miembros de la Comisión Depuradora, por conocer personalmente a los sujetos a depuración, informara favorablemente sobre los mismos, sin que ningún otro miembro de la Comisión tenga nada que objetar sobre dicho informe, podrá ésta, sin necesidad de más trámite, formular la oportuna propuesta.

Lo digo a V. I. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. I. muchos años.

Madrid, 10 de enero de 1940.

IBAÑEZ MARTIN

Ilmo. Sr. Subsecretario de este Departamento.

ORDEN *de 11 de enero de 1940 fijando normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística, reintegrando al de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional a las funciones únicas que le son propias.*

Ilmo. Sr.: Organizado el Servicio de Recuperación Artística en momentos en que era aventurado prejuzgar su duración, hace que, transcurridos más de nueve meses desde que terminó la guerra, no se vislumbre el plazo de finalización de aquél, por inercia de los que, desposeídos de objetos de su pertenencia, no han acudido con la debida presteza a recabar sus derechos, o de los que, habiéndolo hecho, no ejercitan los que se les concedieron con la diligencia necesaria. No puede el Estado soportar indefinidamente la carga que de tales hechos dimana y precisa fijar normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística, reintegrando al de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional a las funciones únicas que le son propias.

Por lo expuesto, este Ministerio ha tenido a bien disponer:

Primero. Por las Comisarías de zona del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional se notificará a los propietarios de objetos recuperados, cuyo expediente de devolución haya sido concluso, que deberán hacerse cargo de los de su pertenencia en un plazo improrrogable de ocho días hábiles, previo abono de la liquidación hecha por la Comisaría correspondiente. Transcurrido este plazo, cada objeto devengará, en concepto de almacenaje, la cantidad de una peseta diaria y comenzará a contarse otro de tres meses, finalizado el cual sin que los propietarios se hiciesen cargo de aquéllos, se entenderá que renuncian a su propiedad en beneficio del Estado.

Segundo. Los objetos cuyo expediente estuviese tramitándose serán sometidos al régimen que se establece en el punto anterior desde el momento en que sus dueños sean notificados de la terminación a su favor del referido expediente de devolución.

Tercero. Con los objetos cuyo expediente de devolución no haya sido iniciado, se organizarán exposiciones públicas de una duración no menor de un mes, durante el cual podrán incoarse por sus legítimos propietarios los oportunos expedientes de devolución, que, una vez terminados, se sujetarán a las condiciones que se establecen en el apartado primero de la presente Orden.

Cuarto. Los objetos que no hubiesen sido motivo de reclamación serán incluidos en un inventario, que abarcará las siguientes secciones:

a) Utensilios de oro, plata y otros metales.
b) Obras de arte y demás efectos de carácter religioso.
c) Pinturas en sus diversos procedimientos, grabados, estampas, etcétera, esculturas y tapices.
d) Objetos de porcelana, cerámica y marfil.
e) Efectos de armería.
f) Telas, encajes, mantones, etcétera.
g) Mobiliario.
h) Efectos no incluídos en las Secciones anteriormente citadas.

Los efectos incluídos en la Sección a) serán entregados al Ministerio de Hacienda, previa separación de aquellos que ofrezcan interés artístico, religioso o histórico, suntuario o científico. Los objetos de carácter puramente religioso serán clasificados en dos grupos: uno, que comprenderá los objetos procedentes de la Iglesia, a la que serán reintegrados, y el otro, con los que no tengan la procedencia anterior, que, con los incluídos en las restantes Secciones del inventario que ofrezcan suficiente interés, serán entregados a los Museos o Centros Oficiales en que mejor encuadren. Todas estas entregas lo serán en calidad de depósito.

Queda autorizado el Comisario general del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional para proponer la entrega al Ministerio de Hacienda, sin necesidad de haber estado expuestos, de aquellos objetos de oro, plata u otros metales sobre los cuales, por sus especiales condiciones, no se pueda discernir propiedad alguna.

De todos los objetos que figuren

Orden de 11 de enero de 1940 figurando normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística.
Boletín Oficial del Estado, núm. 13, de 13 de enero de 1940, 286-287

Bloc 3.
Els dipòsits de l'SDPAN al MNAC

TEXT ÀMBIT

Entre el 1939 i el 1958, el museu va rebre
135 obres en dipòsit de l'SDPAN, segons la recerca actual.

Aquestes obres van arribar en almenys 9 enviaments diferents.

Les peces tenien orígens molt diversos:
provenien d'institucions públiques, de l'Església
i de col·leccionistes privats de Catalunya.

També incloïen obres que havien format part
del Pavelló Espanyol de l'Exposició Internacional de París del 1937,
o d'exposicions organitzades per la Dirección General
de Bellas Artes entre el 1937 i el 1938.

L'entrada de les obres al MNAC està registrada
en documents oficials. Per exemple, en els registres administratius
de la Junta de Museus de Barcelona
i en les actes de dipòsit formalitzades per l'SDPAN.

Això vol dir que hi ha proves escrites que aquestes obres
van arribar i van ser guardades correctament al museu.

CARTEL·LA

- *Acta de miniaturas depositadas por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Bellas Artes de Barcelona (Palacio Nacional de Montjuic).*
  Barcelona, 17 de maig del 1943.
  Arxiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Fons SDPAN, acta 2599.
- *Acta de objeto depositado por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Cataluña, por medio de la Junta de Museos de Barcelona*.
  Barcelona, 21 de febrer del 1944.
  Arxiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Fons SDPAN, acta 2594.

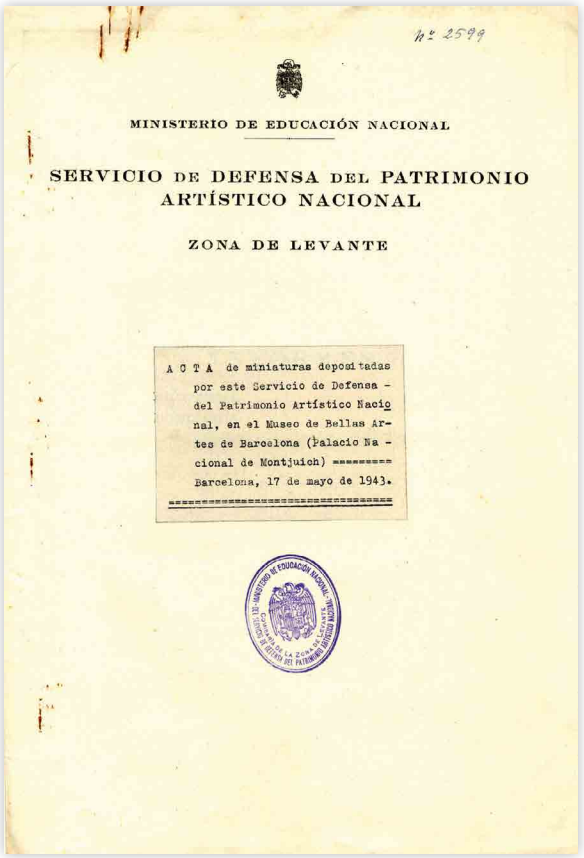

Nº 2599

MINISTERIO DE EDUCACIÓN NACIONAL

SERVICIO DE DEFENSA DEL PATRIMONIO ARTÍSTICO NACIONAL

ZONA DE LEVANTE

A C T A de miniaturas depositadas por este Servicio de Defensa - del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Bellas Artes de Barcelona (Palacio Nacional de Montjuich) ========= Barcelona, 17 de mayo de 1943.

Acta de miniaturas depositadas por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Bellas Artes de Barcelona (Palacio Nacional de Montjuich). Barcelona, 17/05/1943.
Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya, Fons SDPAN, Acta 2599

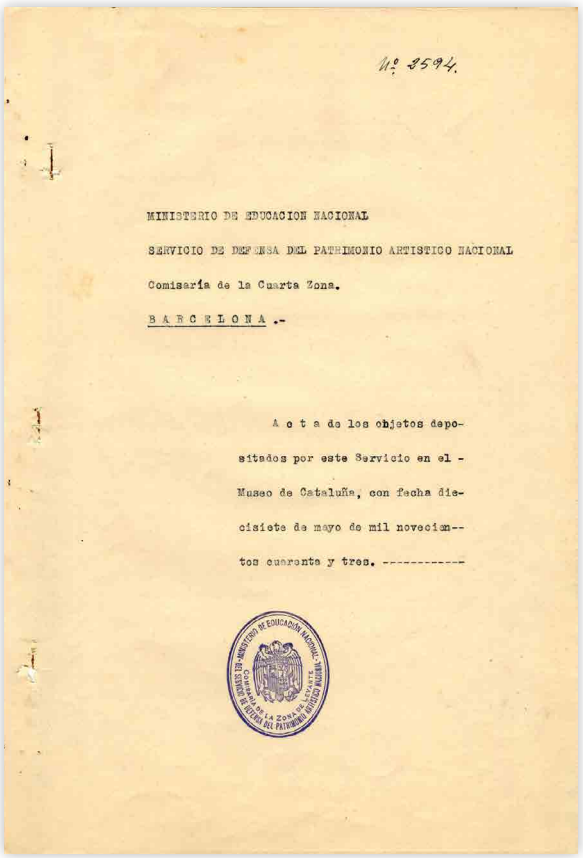

Nº 2594.

MINISTERIO DE EDUCACION NACIONAL

SERVICIO DE DEFENSA DEL PATRIMONIO ARTISTICO NACIONAL

Comisaría de la Cuarta Zona.

B A R C E L O N A .-

A c t a de los objetos depositados por este Servicio en el - Museo de Cataluña, con fecha diecisiete de mayo de mil novecientos cuarenta y tres. ----------

Acta de objecto depositado por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Cataluña, por medio de la Junta de Museos de Barcelona, 21/02/1944.
Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya, Fons SDPAN, Acta 2594

TEXT D'ÀMBIT

Remesa 1939

Les notes enganxades a la part de darrere
permeten seguir el recorregut de l'obra durant la guerra
i la postguerra.

El Departamento Especial de Información del Estado
de la República Espanyola va retirar
Las chicas de Claudia i se la va portar.

Després, va enviar l'obra a la Junta del Tesoro Artístico.
Això indica que l'obra venia de Madrid.

Més endavant, quan el Govern republicà es va traslladar,
l'obra va arribar a Barcelona.

Quan els franquistes van ocupar la ciutat,
l'SDPAN se'n va fer càrrec. Així ho indica l'etiqueta que diu
«Recuperado del enemigo».

Durant aquest temps, l'obra va passar pels dipòsits de Pedralbes
i de la Caja de Pensiones.

Com que ningú no la va reclamar,
al final va quedar dipositada al museu.

Anònim, *Les noies de Claudia*. c. 1929-1938. Oli sobre tela. 63 x 79 cm. MNAC 038472

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1940

L'any 1940, el MNAC
va registrar l'entrada de 8 obres.

D'aquestes obres, 4 venien del Museo del Pueblo,
que era un museu itinerant; és a dir, no tenia un lloc fix,
es movia per diferents llocs.

Aquest museu estava vinculat al programa cultural
anomenat Misiones Pedagógicas,
creat pel govern de la Segona República.

L'objectiu d'aquest programa era portar l'art i el coneixement
a comunitats rurals i llunyanes dels grans centres culturals.

L'SDPAN va localitzar les obres l'any 1939 .
Eren a l'edifici de la seu barcelonina del que havia estat
el Ministerio de Instrucción Pública y Sanidad
de la Segona República.

CARTEL·LA

- José Frau. *Paisatge*, anterior al 1939. Oli sobre tela.
- Roberto Fernández Balbuena. *Planxadora*, 1930. Oli sobre tela.

Juan Bonafé (1901–1969). *Còpia de* «Las Hilanderas» *de Velázquez*, 1933. Oli sobre tela. MNAC 068819

Ramón Gaya (1910–2005). *Còpia de la* «Maja Vestida» *de Goya*, 1932. Oli sobre tela. MNAC 068817

Ramón Gaya (1910–2005). *Còpia de la* «Los Fusilamientos del 3 de Mayo en Madrid» *de Goya*, 1932. Oli sobre tela. MNAC 068818

Roberto Fernández Balbuena (1891–1966). Planxadora, 1930. Oli sobre tela. MNAC 068815

Ismael González de la Serna (1895–1968). *Còpia de la* «El Entierro de la Sardina» *de Goya*, c. 1932. Oli sobre tela. MNAC 068816

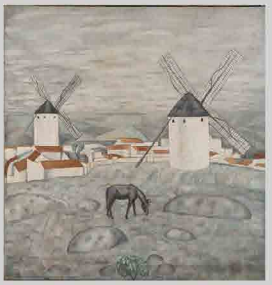

José Frau (1898–1976). Paisatge, anterior a 1939. Oli sobre tela. MNAC 068814

García. Parella, s.d. Guix. MNAC 153317

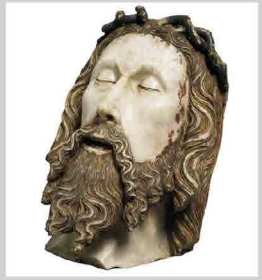

Atribuït a Jaume Cascalls (Actiu entre 1341–1377/1379). Cap de Crist, *c.* 1352. Talla en alabastre amb restes de policromia i daurat. MNAC 034879

RETORNADA

Timoteo Pérez (1896–1977). Dues noies nues, s.d. Oli sobre tela. MNAC 068813

RETORNADA

Lluís Ferrant (1806–1868). El Rei Sanç IV, 1858. Oli sobre tela. MNAC 042650

TEXT ÀMBIT

Fins ara, s'ha considerat que l'obra venia del grup
del Sant Sepulcre de la capella del Corpus Christi
del convent de Sant Agustí Vell, a Barcelona.

L'obra va quedar sota custòdia de la Generalitat l'estiu del 1936,
dins de les mesures de protecció del patrimoni
que es van adoptar al començament de la Guerra Civil.

Quan la guerra va acabar,
els agents de l'SDPAN van localitzar
l'obra al palau Centelles de Barcelona.

Després la van traslladar al dipòsit establert a l'edifici
de la Caja de Pensiones.

Un document del 27 d'abril del 1940, signat per Xavier de Salas,
que era comissari delegat de la Dirección General
de Bellas Artes i director en funcions del MNAC,
indica que l'SDPAN li va entregar en dipòsit un cap d'alabastre
del segle XIV (14).

La identificació de la peça es va confirmar
gràcies a una fotografia feta pels tècnics de l'SDPAN.

CARTEL·LA

- Jaume Cascalls. *Cap de Crist*, *c*. 1352.
  Talla en alabastre amb restes de policromia i daurat.
- *Cap de Crist*. Arxiu de la Corona d'Aragó, Cultura, 14.
  Clixé núm. 3568.

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1941

Aquestes 2 obres van arribar
al MNAC l'agost del 1939,
tot i que l'ingrés no es va formalitzar fins a l'any 1941.

Com en altres casos, provenien de l'edifici
de la plaça de la Bonanova, 4.
Aquest edifici era la seu barcelonina
del Ministerio de Instrucción Pública y Sanidad.

Aquest va ser un dels principals llocs utilitzats
per guardar obres procedents de circuits artístics
i d'exposicions organitzades pel govern republicà.

CARTEL·LA

- Ramón Martín Durbán Bielsa. *Dona amb nens*, 1938. Oli sobre tela.
- Roberto Fernández Balbuena. *Nu*, 1933. Oli sobre tela.
- *Relación de objetos inventariados en el edificio número 4 de la plaza de la Bonanova de Barcelona*.
  Arxiu de la Corona d'Aragó.

Ramón Martín Durbán Bielsa
(1904– 1968). *Dona amb nens*, 1938.
Oli sobre tela. MNAC 068832

Roberto Fernández Balbuena
(1891– 1966). *Nu*, 1938.
Oli sobre tela. MNAC 068833

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1942

Aquesta peça va entrar al museu l'any 1942.

Hi ha un document del 28 d'octubre, signat per Luis Monreal,
responsable de l'SDPAN a Catalunya.
Aquest document indica que l'obra es va donar al director del museu,
Xavier de Salas.

El document també indica que l'obra venia del monestir
de Santa Maria de Valldonzella, a Barcelona.

Les etiquetes enganxades a l'obra confirmen el lloc d'origen
i expliquen el camí que va fer:
primer va ser al dipòsit republicà del monestir de Pedralbes
i després al dipòsit de la Caja de Pensiones,
ja sota control de l'SDPAN.

CARTEL·LA

- Anònim. *Mare de Déu sostinguda per sant Joan i santa Magdalena*, segle XV (15). Fusta.
- *Cessió de la Comisaria de Levante del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional al Museo de Bellas Artes de Montjuic*.
  Barcelona, 28 d'octubre del 1942. Arxiu Nacional de Catalunya, ANC1-715-t-2943.18.

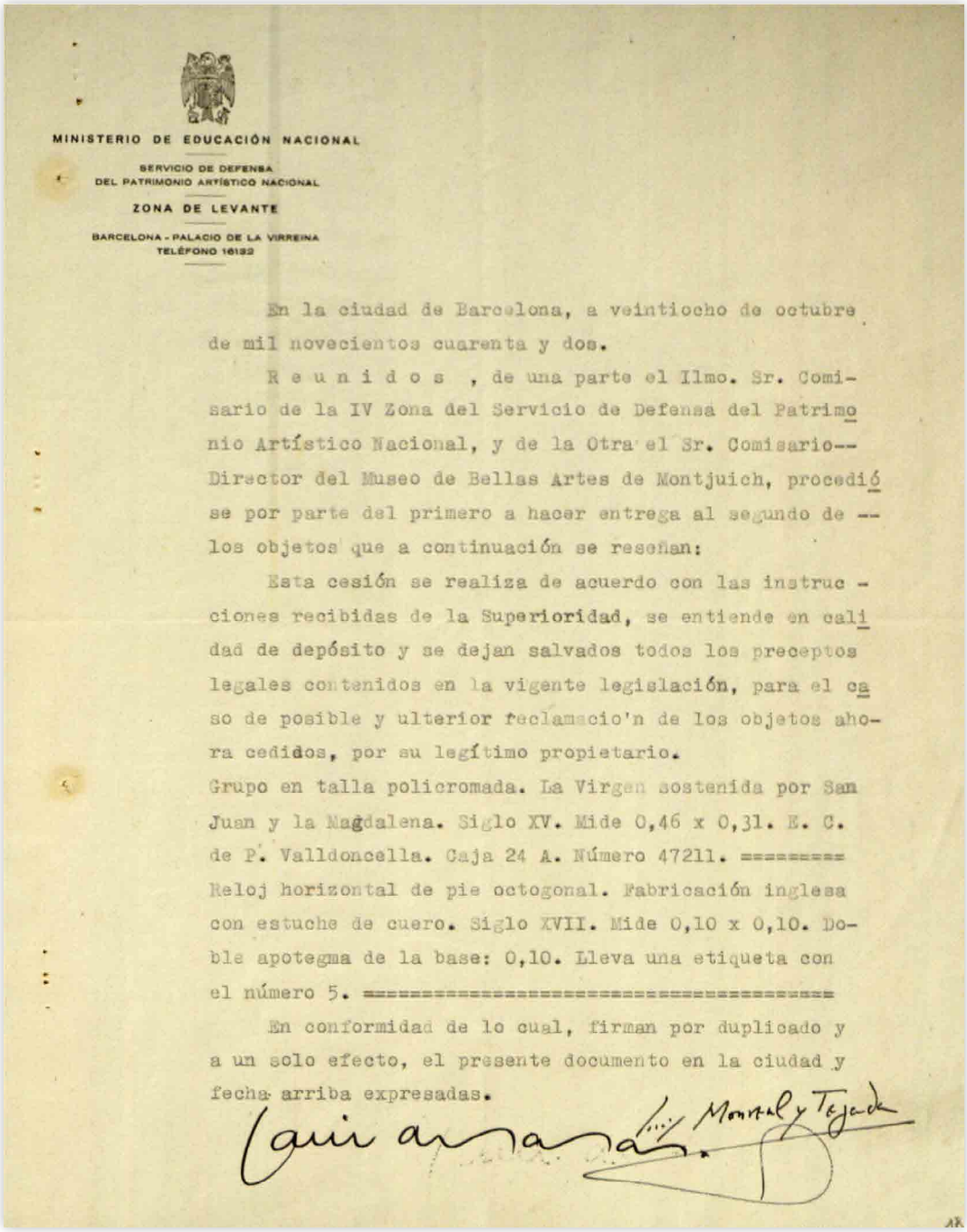

MINISTERIO DE EDUCACIÓN NACIONAL

SERVICIO DE DEFENSA
DEL PATRIMONIO ARTÍSTICO NACIONAL

ZONA DE LEVANTE

BARCELONA - PALACIO DE LA VIRREINA
TELÉFONO 16132

En la ciudad de Barcelona, a veintiocho de octubre de mil novecientos cuarenta y dos.

R e u n i d o s , de una parte el Ilmo. Sr. Comisario de la IV Zona del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, y de la Otra el Sr. Comisario-- Director del Museo de Bellas Artes de Montjuich, procedió se por parte del primero a hacer entrega al segundo de -- los objetos que a continuación se reseñan:

Esta cesión se realiza de acuerdo con las instruc - ciones recibidas de la Superioridad, se entiende en cali dad de depósito y se dejan salvados todos los preceptos legales contenidos en la vigente legislación, para el ca so de posible y ulterior reclamacio'n de los objetos ahora cedidos, por su legítimo propietario.

Grupo en talla policromada. La Virgen sostenida por San Juan y la Magdalena. Siglo XV. Mide 0,46 x 0,31. E. C. de P. Valldoncella. Caja 24 A. Número 47211. =========

Reloj horizontal de pie octogonal. Fabricación inglesa con estuche de cuero. Siglo XVII. Mide 0,10 x 0,10. Doble apotegma de la base: 0,10. Lleva una etiqueta con el número 5. ==========

En conformidad de lo cual, firman por duplicado y a un solo efecto, el presente documento en la ciudad y fecha arriba expresadas.

Cessió de la Comisaría de Levante del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional al Museo de Bellas Artes de Montjuich. Barcelona, 28 d'octubre de 1942. ANC / Fons Junta de Museus de Catalunya / 2943

Anònim. *Mare de Déu sostinguda per Sant Joan Evangelista i Santa Magdalena*, segle XV.
Fusta. MNAC 039173

TEXT ÀMBIT

Remeses 1943-1944

Aquesta remesa està relacionada amb Josep Gibert i Buch.
Ell treballava a la Junta de Museus de Barcelona
durant la Guerra Civil.

Quan la guerra va acabar,
l'SDPAN va entrar a casa seva i hi va trobar objectes
que no eren seus.

Després es va confirmar que Gibert havia pres peces del museu
i les havia venut.
Ell mateix ho va reconèixer.

L'SDPAN va portar al museu 35 obres
que venien de casa de Gibert.
Avui, 7 d'aquestes obres es conserven al MNAC.

Altres peces de casa seva són al Museu Etnològic
i de Cultures del Món i al Museu del Disseny de Barcelona (DHUB).

Entre aquestes obres hi ha 5 làmines
que podrien venir de la col·lecció d'art oriental de Damià Mateu.

Gibert havia fet un inventari d'aquesta col·lecció abans de la guerra.

A l'exposició mostrem 4 d'aquestes làmines.

CARTEL·LA

- Anònim. *Tríptic amb escenes de la vida de Crist*, segle XV (15). Fusta.
- Anònim. *Jove asseguda pentinant-se*, s. d.
  Aquarel·la i dauradura sobre paper.
- Anònim. *Pàgina miniada amb una escena de cacera*, s. d.
  Aquarel·la sobre paper.
- Anònim. *Pàgina miniada amb una escena de torneig*, s. d.
  Aquarel·la i dauradura sobre paper.
- Anònim. *Seguici de soldats*, s. d.
  Aquarel·la i dauradura sobre paper.

Anònim. *Sant Antoni Abat*, segle XVIII.
Oli sobre coure. MNAC 040251

Anònim. *Pàgina miniada amb escena de cacera*, s.d. Aquarel·la opaca i tinta sobre paper. MNAC 040273 D

Anònim. *Pàgina miniada amb escena de torneig*, s.d. Aquarel·la opaca tinta i or sobre paper. MNAC 040274 D

Anònim. *Pàgina miniada amb escena de lluita*, s.d. Aquarel·la opaca i dauradura sobre paper.
MNAC 040275 D

Anònim. *Seguici de soldats, s.d. Aquarel·la opaca*, or i tinta sobre paper adherit sobre cartolina. MNAC 040282 D

Anònim. J*ove asseguda pentinant- se,* s.d. Aquarel·la opaca i or sobre paper.
MNAC 040276 D

Anònim. T*ríptic amb escenes de la vida de Crist*, segles XVII-XVIII. Plata.
MNAC 040278

Anònim. *Crist*, segle XVII.
Vori amb policromia i robins. MNAC 040280

Anònim. *Retrat d'home*, c. 1901-1950.
Cement. MNAC 040336

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1945

Aquesta remesa està registrada en un document
de l'SDPAN dirigit a la Junta de Museus de Barcelona.
El document parla de més de 100 obres.

Les peces tenen orígens diferents.
En molts casos, encara no sabem d'on venen.
Això fa difícil controlar-les i saber on han estat després.

Les obres que mostrem expliquen com és de difícil aquest conjunt.
També mostren com el museu continua revisant-les i apuntant informació
sobre elles.

CARTEL·LA

- *Relación del depósito hecho*
  por el Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional
  a la Junta de Museos de Barcelona.
  Arxiu Nacional de Catalunya.

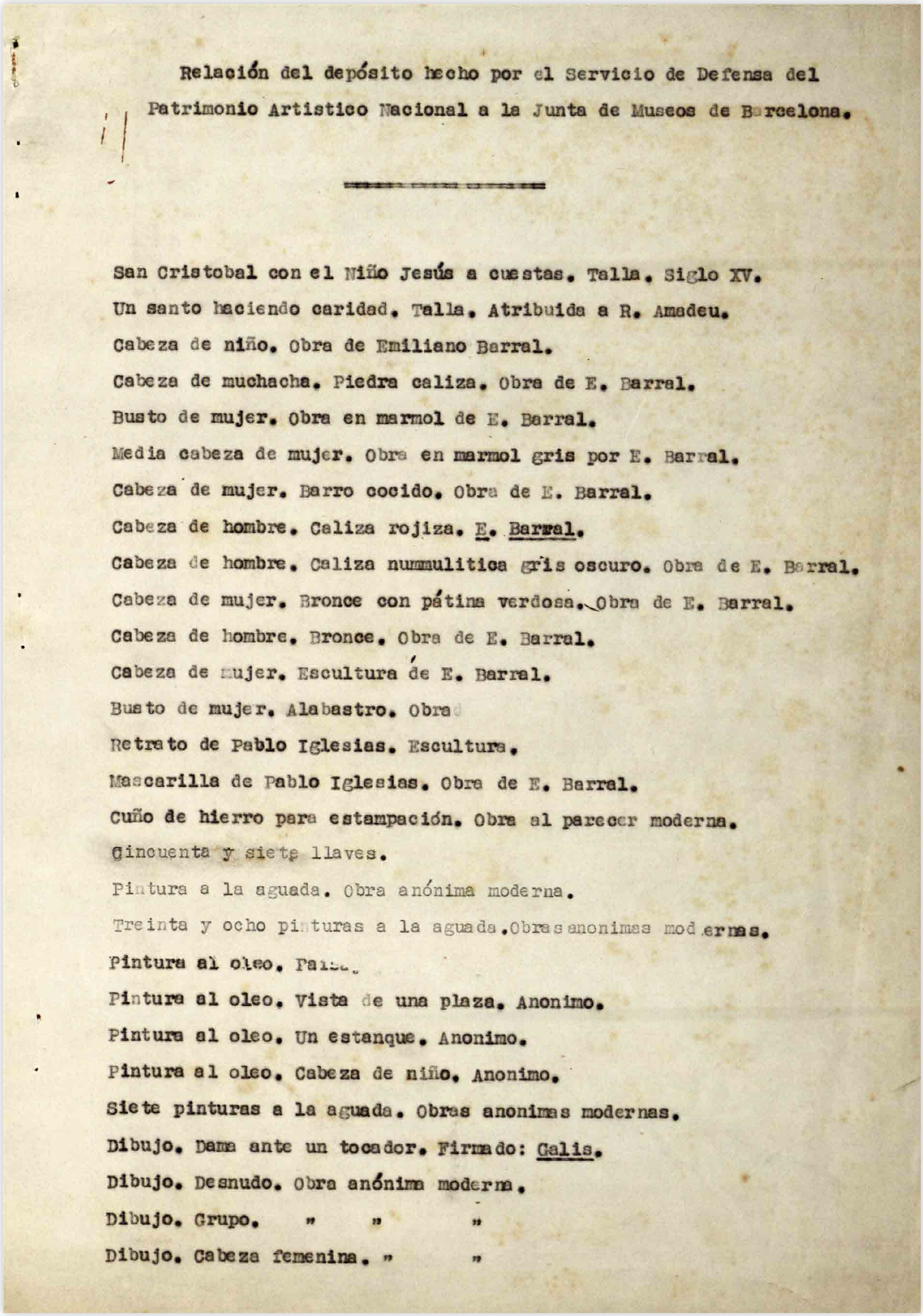

Relación del depósito hecho por el Servicio de Defensa del
Patrimonio Artistico Nacional a la Junta de Museos de Barcelona.

San Cristobal con el Niño Jesús a cuestas. Talla. Siglo XV.
Un santo haciendo caridad. Talla. Atribuida a R. Amadeu.
Cabeza de niño. Obra de Emiliano Barral.
Cabeza de muchacha. Piedra caliza. Obra de E. Barral.
Busto de mujer. Obra en marmol de E. Barral.
Media cabeza de mujer. Obra en marmol gris por E. Barral.
Cabeza de mujer. Barro cocido. Obra de E. Barral.
Cabeza de hombre. Caliza rojiza. E. Barral.
Cabeza de hombre. Caliza nummulitica gris oscuro. Obra de E. Barral.
Cabeza de mujer. Bronce con pátina verdosa. Obra de E. Barral.
Cabeza de hombre. Bronce. Obra de E. Barral.
Cabeza de mujer. Escultura de E. Barral.
Busto de mujer. Alabastro. Obra
Retrato de Pablo Iglesias. Escultura.
Mascarilla de Pablo Iglesias. Obra de E. Barral.
Cuño de hierro para estampación. Obra al parecer moderna.
Cincuenta y siete llaves.
Pintura a la aguada. Obra anónima moderna.
Treinta y ocho pinturas a la aguada. Obras anonimas modernas.
Pintura al oleo. Paisaje.
Pintura al oleo. Vista de una plaza. Anonimo.
Pintura al oleo. Un estanque. Anonimo.
Pintura al oleo. Cabeza de niño. Anonimo.
Siete pinturas a la aguada. Obras anonimas modernas.
Dibujo. Dama ante un tocador. Firmado: Galis.
Dibujo. Desnudo. Obra anónima moderna.
Dibujo. Grupo. " " "
Dibujo. Cabeza femenina. " "

Relación del depósito hecho por el Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional a la Junta de Museos de Barcelona. ANC / Fons Junta de Museus de Catalunya / 2894

Dibujo. Cabeza de mujer. Obra anonima moderna.

Dibujo. Viejo guitarrista. Obra de A. Sanchez Felipe.

Dibujo. Cabeza de mujer. Obra anonima moderna.

Dibujo. Interior. Obra anónima moderna.

Dibujo. Paisaje. " " "

Relicario. Dibujo al lapiz. Obra anonima moderna.

Pintura sobre tabla. Obra del S. XVI.

Pintura sobre tabla. Lapidación de S. Esteban. Obra catalana. XVI.

" " " Decapitación de S. Sebastian. " "

" " " Martirio de Santa Lucía. " "

Pintura al óleo. Gitana. Obra de Villegas.

Pintura al oleo. Calle de pueblo. Obra de J. Sancho.

" " " Carreta de Bueyes.

" " " Composición alegórica. Obra de T. Perez Rubio.

" " " Escena mitologica. Anónima. S. XIX.

" " " Bodegón. Firmado: Mdez. 1830.

" " " Bodegon. " " "

" " " Hercules incendiando el Pirineo. Obra de A. Claves.

Dibujo. Mujer sentada. Obra de Domenico Morelli.

Pergamino conmemorativo, con pintura.

Autógrafo de Mn. Jacinto Verdaguer dedicada "Al Cardenal Vives".

Grabado. Siglo XVIII-XIX.

Bordado a maquina en lana, seda y plata.

Tejido adamascado de seda encarnada con dibujo amarillo. S.XV-XVI.

Tres casetones de artesonado. S. XV. Ceramica.

Ceramica. Plancha de techumbre. S. XV.

" Cuadro de seis azulejos. S. XVII.

" Cuadro de doce azulejos policromos. S. XVIII

" Cuadro de 11 azulejos y cenefa policromos. S. XVIII.

" Cuadro de doce azulejos policromos. Siglo XIX.

" Frutero decorado en azul. S. XVIII.

Pintura al óleo. Olivares. Obra de T. Perez Rubio.

Anònim. *Nu femení ajagut*, s.d.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040646 D

Anònim. *Tauromàquia*, segle XX.
Guaix sobre paper. MNAC 040647 D

Anònim. *Nu femení*, c. 1901-1950.
Guaix sobre paper. MNAC 040648 D

Anònim. *Nu femení d'esquena*, segle XX. Guaix sobre paper.
MNAC 040649 D

Anònim. T*auromàquia*, segle XX.
Guaix sobre paper. MNAC 040650 D

Anònim. Nu femení, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040651 D

Anònim. *Composició* interior, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040652 D

Anònim. *Natura morta*, segle XX.
Aiguada sobre paper. MNAC 040653 D

Anònim. *Composició. Nu femení*, s.d.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040654 D

Anònim. *Composició amb figures nues*, c. 1901-1950.
Guaix sobre paper. MNAC 040655 D

Anònim. *Cadira*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040657 D

Anònim. *Nu femení*, c. 1901-1950.
Guaix i pastel sobre paper.
MNAC 040658 D

Anònim. *Nu femení ajagut*, segle XX. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040659 D

Anònim. *Nu femení*, segle XX. Tinta, guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040660 D

Anònim. *Nu femení assegut*, segle XX. Tinta, guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040661 D

Anònim. *Nena asseguda*, segle XX. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040662 D

Anònim. *Afusellament*, segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040663 D

Anònim. *Retrat de jove,* segle XX. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040664 D

Anònim. *Gerro de flors damunt la taula*, segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040665 D

Anònim. *Composició. Torero mort*, segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040666 D

Anònim. *Composició. Dues dones i la lluna*, segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040667 D

Anònim. *Composició. Parella ajaguda,* segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040668 D

Anònim. *Nu femení assegut*, segle XX. Carbonet sobre paper. MNAC 040669 D

Anònim. *Nu femení d'esquena,* segle XX. Carbonet sobre paper. MNAC 040670 D

Anònim. *Composició. Nu femení,* segle XX. Carbonet i pastel sobre paper. MNAC 040671 D

Anònim. *Nu femení*, segle XX. Llapis sobre paper. MNAC 040672 D

Anònim. *Nu femení assegut*, *c.* 1920-1930. Sanguina sobre paper verjurat. MNAC 040673 D

Anònim. *Nu femení d'esquena,* *c.* 1920-1930. Carbonet i tinta sobre paper. MNAC 040674 D

Anònim. *Composició. Figures femenines,* segle XX. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040680 D

Anònim. *Processó,* segle XX. Guaix sobre paper. MNAC 040681 D

Anònim. *Composició. Parella amb nen*, segle XX. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040682 D

Anònim. *Pati d'una masia*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 040685

Anònim. *Vista urbana*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 040686

Anònim. *Estany amb barques*, *c.* 1901-1950. Oli sobre cartró. MNAC 040687

Anònim. *Estudi cap d'un nen*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela enganxada a cartró. MNAC 040688

Anònim. *Composició. Maternitat*, *c.* 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040689 D

Anònim. *Composició amb figures*, *c.* 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040690 D

Anònim. *Composició amb figura femenina*, *c.* 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040691 D

Anònim. *Composició. Dues noies nues*, *c.* 1901-1950. Guaix sobre paper. MNAC 040692 D

Anònim. *Processó, c.* 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040693 D

Anònim. *Composició. Interior*, *c.* 1901-1950. Guaix sobre paper. MNAC 040694 D

Anònim. *Dona nua, c.* 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040695 D

Anònim. *Nu femení d'esquena*, *c.* 1920-1930. Tinta sobre paper verjurat. MNAC 040697 D

Anònim. T*res homes asseguts*, *c.* 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040698 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, *c.* 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040699 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, *c.* 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040700 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, *c.* 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040702 D

Anònim. *Estudi d'interior*, *c.* 1920-1930. Llapis sobre paper. MNAC 040703 D

Anònim. *Poble costaner, c.* 1901-1950. Llapis i tinta sobre paper. MNAC 040704 D

Anònim. *Sant Roc i sant Isidre amb donant*, 1620-1630. Oli sobre fusta. MNAC 040706

Anònim. *Paisatge (apunt)*, c. 1890-1936. Oli sobre tela. MNAC 047476

Anònim. *Paisatge (apunt)*, c. 1890-1936. Oli sobre tela. MNAC 047477

Anònim. *Misericòrdia de cadirat de cor*, segle XV. Fusta de roure tallada. MNAC 122061

Anònim Catalunya. *Retaule de sant Esteve d'Olzinelles*, 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040707 CJT

Anònim Catalunya. *Sant Sebastià i decapitació d'un Sant,* 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040708

Anònim Catalunya. *Santa Llúcia i martiri de la santa*, 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040709

Anònim Catalunya. *Sant Cristòfol,* segle XVI. Talla en fusta amb restes de policromia. MNAC 107892

B. de la Barrera. *Nu femení*, 1937. Pastel i aquarel·la sobre paper. MNAC 040656 D

Josep Cardona (1878– 1922). *Retrat de Domènec J. Sanllehy,* 1907. Bronze. MNAC 113991

Aleix Clapés (1846–1920). H*èrcules buscant les Hespèrides*, *c.* 1890. Oli sobre tela. MNAC 040717

Pedro Flores (1897–1967). *Paisatge*, *c.* 1923. Oli sobre tela. MNAC 040683

Pedro Flores (1897–1967). *Figura femenina*, 1924. Oli sobre tela. MNAC 040684

Galis. *Dama al tocador*, *c.* 1910. Tinta, guaix, llapis grafit i llapis gras sobre paper adherit a un cartró. MNAC 040696 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, 1920-30. Aquarel·la i guaix sobre paper. MNAC 040675 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Sense títol,* 1920-30. Aquarel·la i guaix sobre paper. MNAC 040676 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, *c.* 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040677 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, *c.* 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040678 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge urbà*, *c.* 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040679 D

Eugenio Lucas Velázquez (1817-1870). *Carreta de bous*, segle XIX. Oli sobre tela. MNAC 040712

Menéndez, segle XIX. *Natura morta,* 1830. Oli sobre tela. MNAC 040715

Menéndez, segle XIX. *Natura morta,* 1830. Oli sobre tela. MNAC 040716

Enric Monserdà (1850-1926). *Projecte per a decoració d'altar*, *c.* 1898-1903. Oli i or fi sobre tela. MNAC 145268

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Cap femení*, S.d. Guix. MNAC 040579

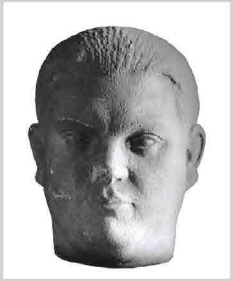

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Antonio Linage*, 1933. Pedra. MNAC 040580

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Rosita Díaz Gimeno*, 1937. Bronze. MNAC 040582

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat del pintor argentí Alfredo Guido*, 1926. Bronze. MNAC 040583

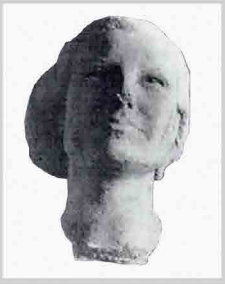

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Rosita Díaz Gimeno*, 1937. Ciment. MNAC 040584

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Elvira Arranz, esposa de l'artista*, 1928. Alabastre. MNAC 040585

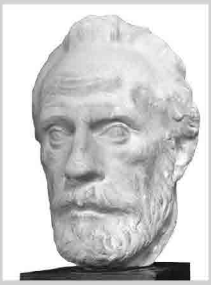

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Pablo Iglesias*, 1923-1925. Ciment. MNAC 040586

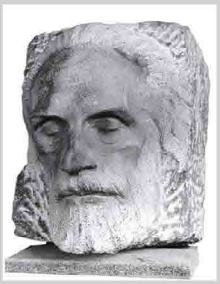

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Pablo Iglesias*, *c.* 1927. Pedra. MNAC 040587

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat del pintor Lluís Quintanilla*, 1925. Bronze. MNAC 113992

RETORNADA

Timoteo Pérez (1896–1977). *Composició al·legòrica*, s.d. Oli sobre tela. MNAC 040713

RETORNADA

Timoteo Pérez (1896–1977). *Paisatge*, s.d. Oli sobre cartró. MNAC 040733

Domenico Morelli (1826–1901). *Dona asseguda*, *c.* 1880. Tinta sobre paper. MNAC 040718 D

Hans Paul Müller (1895–1946). *Wagner*, *c.* 1930-1946. Bronze. MNAC 113993

Pau Rigalt (1778–1845). *Venus i Adonis (?)*, *c.* 1799. Oli sobre tela. MNAC 040714

Lluís Rigalt (1814–1894). *Paisatge (apunt)*, *c.* 1860-1880. Oli sobre cartró. MNAC 047478

Lluís Rigalt (1814–1894). *Esbós per a «Montserrat desde la roca dreta »*, *c.* 1852. Oli sobre cartró. MNAC 047479

Alejandro Sánchez Felipe (1895–1971). *Guitarrista cec*, segle XX. Tinta a la ploma sobre paper. MNAC 040701 D

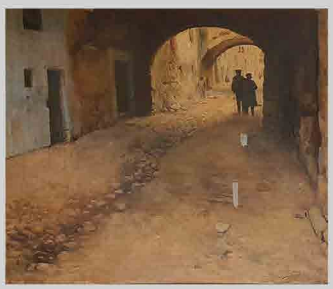

Josep Sancho (1872–1959). *Carrer Falset*, *c.* 1910-1950. Oli sobre tela. MNAC 040711

José Villegas (1844–1921). *Gitana*, *c.* 1903. Oli sobre tela. MNAC 040710

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Fernando Barral, fill de l'artista*, *c.* 1933. Alabastre. MNAC 040575-000

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Petita de Hontanares*, 1935. Pedra calcària. MNAC 040576

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Bust de dona*, 1926. Marbre rosat. MNAC 040577

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Siva*, 1930. Marbre. MNAC 040578

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1945

Algunes obres tenen l'etiqueta de la Generalitat amb un número.
Aquesta etiqueta indica que la peça va ser confiscada; és a dir,
va ser presa pel govern perquè estava amenaçada
o no tenia un propietari.

Gràcies a aquest número, els tècnics han pogut trobar les fitxes
del Servei del Patrimoni Històric, Artístic i Científic.

Aquest servei és de la Generalitat, i es dedica a controlar
i a protegir obres d'art, monuments i objectes històrics.

L'estiu del 1936, moltes fitxes ja indicaven
que no se sabia d'on venien algunes peces.
Això fa que sigui difícil saber la història de totes les obres
i on han estat guardades.

CARTEL·LA

- Servei del Patrimoni Històric, Artístic i Científic.
  Fitxes d'identificació de peces d'art, núm. 58501-59100.
  Arxiu Nacional de Catalunya.

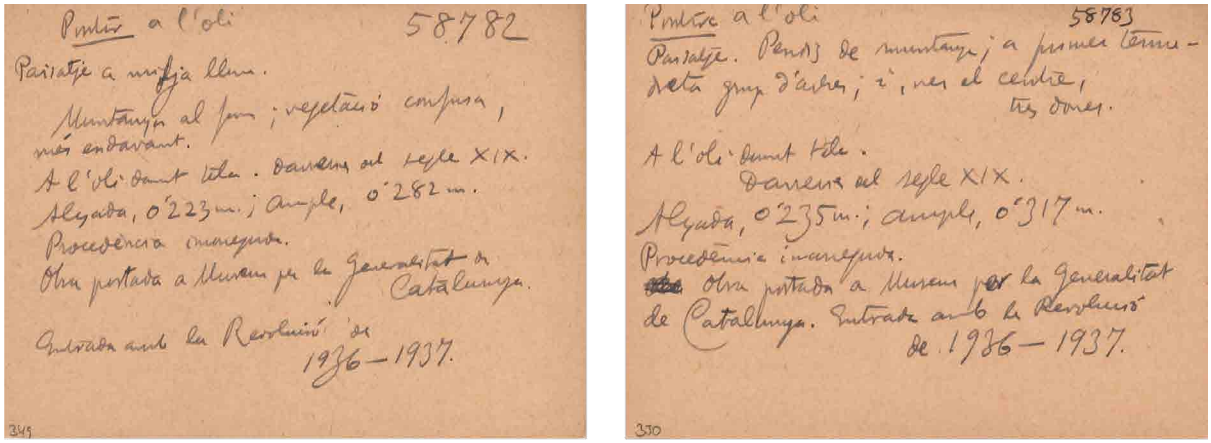

ANC / Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) / 7638

CARTEL·LES

Remesa 1945

- Anònim. *Tauromàquia*, segle XX (20). Aiguada i pastel sobre paper.
- Anònim. *Sense títol*, segle XX (20). Aiguada sobre paper.
- Anònim. *Figures cubistes*, segle XX (20).
  Aiguada i carbonet sobre paper.
- B. de la Barrera. *Nu femení*, s. d. Pastel sobre paper.
- Anònim. *Natura morta*, segle XX (20). Aiguada sobre paper.
- Anònim. *Processó*, segle XX (20). Aiguada sobre paper.
- Anònim. *Cadira*, primera meitat del segle XX (20).
  Guaix sobre paper.
- Anònim. *Dona nua*, primera meitat del segle XX (20).
  Aiguada i carbonet sobre paper.
- Anònim. *Afusellament*, segle XIX (19) Aiguada sobre paper.
- Anònim. *Figura femenina d'esquena*, segle XX (20).
  Aiguada sobre paper.
- Josep Sancho. *Carrer de Falset*, primera meitat del segle XX (20).
  Oli sobre tela.
- Pau Rigalt. *Venus i Adonis*, *c*. 1799. Oli sobre tela.
- Menéndez. *Natura morta*, 1830. Oli sobre tela.
- Anònim. *Estany amb barques*, primera meitat del segle XX (20).
  Oli sobre cartró.
- Anònim. *Sant Cristòfol*, segle XVI (16).
  Talla en fusta amb restes de policromia.
- Anònim. *Estudi de cap de nen*, primera meitat del segle XX (20).
  Oli sobre cartró.

- Jever. *Paisatge urbà*, *c*. 1920-1930. Aquarel·la sobre paper.
- Anònim. *Nu femení d'esquena*, *c*. 1920-1930. Tinta sobre paper.
- Alejandro Sánchez Felipe. *Guitarrista cec*, *c*. 1920-1930. Tinta a la ploma sobre paper.
- Anònim. *Estudi de bust de perfil*, s. d. Tinta sobre paper.
- Jose Villejas. *Gitana*, *c*. 1903. Oli sobre tela.
- Aleix Clapés. *Hèrcules buscant les Hespèrides*, *c*. 1890. Oli sobre tela.
- Anònim. *Apunt de paisatge*, *c*. 1890-1936. Oli sobre tela.
- Lluís Rigalt. *Apunt de paisatge*, *c*. 1860-1880. Oli sobre cartró.
- Anònim. *Apunt de paisatge*, *c*. 1890-1936. Oli sobre tela.
- Lluís Rigalt. *Esbós per a Montserrat des de la Roca Dreta*, *c*. 1852. Oli sobre cartró.

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1948

El MNAC conserva 8 obres que van entrar al museu gràcies a l'SDPAN l'any 1948.

CARTEL·LA

- Anònim. *Ceres*, primera meitat del segle XVIII (18). Oli sobre tela.
- Pedro de Camprobín. *Cistella de flors i ocell exòtic*, *c.* 1640. Oli sobre tela.

Anònim. *Ceres*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 043884

Anònim. *Crist a la columna*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043885

Anònim. *Natura morta*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043887

Anònim. *Mare de Déu*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043888

Anònim. *Retrat de Juan Balboa de Mogrovejo*, 1650-1680. Oli sobre tela. MNAC 043889

Anònim. *Còpia de «filòsof» de Josep de Ribera*, 1640-1700. Oli sobre tela. MNAC 043890

Pedro de Camprobín (1605–1674). *Cistella de flors i ocell exòtic*, *c.* 1640. Oli sobre tela. MNAC 043886

RETORNADA

Miquel Viladrich (1887–1956). *La núvia*, *c.* 1938. Oli sobre tela. MNAC 108446

RETORNADA

Miquel Viladrich (1887–1956). *Noi d'Olot*, *c.* 1938. Oli sobre fusta. MNAC 108447

CARTEL·LA COMENTADA

Remesa 1955 (300 - 400 amb espais) = 290

D'aquesta remesa, el MNAC en conserva 7 obres.
Totes són retrats.

3 obres tenen l'etiqueta del dipòsit de l'SDPAN
a la Caja de Pensiones.

Tot indica que aquestes peces provenien de col·leccions particulars,
és a dir, que eren propietat de persones privades.

Van entrar al museu perquè els propietaris no les van reclamar.

CARTEL·LA

- Anònim. *Retrat femení*, primera meitat del segle XX (20).
  Oli sobre tela.
- Juli Borrell. *Retrat femení*, s. d. Oli sobre tela.
- Anònim. *Dona asseguda cosint*, primera meitat del segle XX (20).
  Oli sobre tela.
- Francesc Masriera. *Retrat de nena*, 1884. Oli sobre tela.

Anònim. *Nen assegut en un jardí*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049727

Anònim. *Dona asseguda cosint*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049729

Anònim. *Retrat femení*, *c.* 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049730

Anònim. *Retrat de Sor Hipòlita de Jesús (Isabel de Rocabertí)*, *c.* 1671-1685. Oli sobre tela. MNAC 049731

Juli Borrell (1877–1957). *Retrat femení*, s.d. Oli sobre tela. MNAC 049732

Francesc Masriera (1842–1902). *Retrat de nena*, 1884. Oli sobre tela. MNAC 049733

Virgilio Mattoni (1842–1923). *Una processó de corpus al segle XV (esbós)*, *c.* 1874-1923. Oli sobre tela. MNAC 049728

CARTEL·LA COMENTADA
Remesa 1958

L'any 1958, l'SDPAN va portar 7 obres al museu.
Només 1 d'aquestes, un *Sant Sebastià*,
està relacionada amb la protecció d'obres feta per la República.

Al revers de l'obra encara hi ha el número de confiscació
assignat el 1936.

Aquest número va ser ratllat després de la guerra
i canviat per una nova numeració del règim de Franco.

La fitxa feta pels republicans ja indicava, l'estiu del 1936,
que no se sabia d'on venia l'obra.

CARTEL·LA

- Anònim. *Sant Sebastià*, 1750-1825. Oli sobre tela.
- Servei del Patrimoni Històric-Artístic i Científic.
  Fitxes d'identificació de peces d'art, núm. 61101-61822.
  ANC1-1-T-7642.

Anònim. *Sant Sebastià ferit*, 1750-1825.
Oli sobre tela. MNAC 044356

Bloc 4. Les restitucions

TEXT ÀMBIT

El museu va tenir un paper molt important
com a dipòsit d'emergència.

Primer ho va fer durant la República,
i després sota el control de l'SDPAN.

El museu rebia i custodiava obres
en un moment molt difícil de la història.

Aquest procés va crear un fons d'obres complex.
Les peces venien de llocs diferents i, en alguns casos,
era difícil saber d'on provenien.

A partir dels anys 90,
es van iniciar processos per revisar les obres
i tornar-les als seus propietaris originals.

Fins ara, 19 obres s'han tornat als seus propietaris legítims.

Aquesta tasca es fa amb recerca documental i la col·laboració
entre institucions.

Això forma part del compromís del museu amb la transparència,
la memòria i la gestió responsable del patrimoni.

PARET - SALA 63

«Tot o gairebé tot el que estem classificant i enviant
a la Comissaria ja estava guardat correctament,
ja sigui destinat a les esglésies o en llocs segurs [...],
però veig que els agents del servei diuen que això és "recuperació".
Com que encara soc novell en aquest servei,
aquestes coses em sorprenen molt».

PARET 4 - SALA 64

«Aquesta cessió es fa en qualitat de dipòsit.
Es mantenen totes les normes de la llei vigent
per si el propietari legítim vol reclamar l'obra més endavant.

El Servei de Defensa del Patrimoni Artístic Nacional,
com a dipositant de l'obra,
també es reserva tots els drets que li corresponen segons la llei
i pot exercir-los lliurement».

Esperem que gaudeixis de la visita!

Museu Nacional d'Art de Catalunya
Parc de Montjuïc, s/n
08038 Barcelona
Telèfon d'Informació: 936 220 376
Telèfon d'Atenció a Grups: 936 220 375
Correu electrònic: info@museunacional.cat

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

Amb la col·laboració de

Un Museu compromés

Generalitat de Catalunya

Ajuntament de Barcelona